

Kasvatus ja koulutus toimiala

Talousarvioehdotus 2022 ja vuosien 2022-2024 talous- suunnitelmaehdotus

Kasvatus ja koulutuslautakunta 14.9.2021

Helsinki

SISÄLLYS

TALOUSARVION 2022 KESKEISET PAINOPISTEET JA TIIVISTELMÄ	3
TOIMINNAN KUVAUS	5
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus	5
Perusopetuksen palvelukokonaisuus	6
Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus	7
Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus	8
Toimialan hallinto	9
KESKEISET TALOUSARVIOVUODEN MUUTOKSET PALVELUKOKONAISUUKSITTAIN JA PALVELUITTAIN	10
KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN	11
TOIMINTAYMPÄRISTÖN KESKEISET MUUTOKSET 2022	14
Lainsäädäntö	14
Väestö- ja asiakasmäärän kehitys	16
Muiden muutosten vaikutukset palvelutuotantoon	17
Riskit ja epävarmuustekijät	17
TALOUDELLINEN KESTÄVYYS	18
Yksikkökustannusten kehitys	18
Tilankäytön tehokkuus	19
Tuottavuuskehitys	20
Tuottavuustoimenpiteet	20
TALOUSARVION TAVOITTEET	21
Suoritteet	24
Vaikuttavuustavoitteet	25
HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	25
TALOUSARVION VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	27

TALOUSARVION 2022 KESKEISET PAINOPISTEET JA TIIVISTELMÄ

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan viisi keskeisintä painopistettä vuonna 2022 ovat:

- Oppimisvajeen korjaaminen
- Oppijoiden hyvinvoinnin vahvistaminen
- Oppimiserojen kaventaminen
- Kestävä kasvatus ja koulutus
- Oppivelvollisuuden laajentuminen

Koronapandemian aiheuttaman oppimisvaje korjaaminen

Oppimisvajeen korjaamisella edistetään kaikille yhdenvertaista oikeutta oppia. Koronaepidemian aiheuttamat etä- ja lähiopetuksen vaihtelut sekä pitkät yhtenäiset etäopetusjaksot erityisesti toisella asteella vaikeuttivat ja hidastivat monen oppimista. Oppimisvaje kasautui heikommassa asemassa oleville.

Oppijoiden oppimista ja oppimistavoitteiden saavuttamista kartoitetaan ja arvioidaan. Tämän perusteella kunkin oppijan opintoja tuetaan monipuolisesti ja yksilöllisesti. Palautumista edistetään laaja-alaisella erityisopetuksella, tukiopetuksella, pienryhmäopetuksella, ohjauksen tehostamisella, kouluvalmentajien tuella ja ohjauksella sekä moniammatillisella kodin ja koulun yhteistyöllä. Vieraskielisten oppijoiden oppimista tuetaan suomi toisena kielenä ja oman äidinkielen opetuksella ja monikielisten ohjaajien toiminnalla. Toisella asteella toteutetaan lähi- ja etäopetuksen yhdistelmiä.

Oppimisvajeen korjaaminen edellyttää myös opettajien ammatillisen osaamisen kehittämistä varhaiskasvatuksessa ja kaikilla koulutusasteilla sekä tietoperusteista johtamista. Oppilailta, opiskelijoilta ja huoltajilta on kysytty koronapandemian vaikutuksista keväällä 2020 ja 2021. Kyselyiden tuloksia hyödynnetään erilaisten tukitoimien suunnittelussa.

Oppijoiden hyvinvoinnin vahvistaminen

Koronapandemian aiheuttamat poikkeusolot, pitkittynyt etäopetus ja harrastusten rajoittaminen lisäsivät lasten ja nuorten pahoinvointia. Yksinäisyys ja ahdistuneisuuden kokemukset lisääntyivät. Huonovointisuus syrjäyttää opiskelusta ja yhteiskunnasta. Oppijan psykososiaalinen hyvinvointi on tärkeää oppimisen edistymiselle. Oppilaiden/opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistetaan koulun arjessa, jotta oppijat kokevat kuuluvansa luokka-/oppimisyhteisönsä.

Kouluissa ja oppilaitoksissa palautumista edistetään yhteisöllisellä oppilas/opiskeluhuollolla, opiskeluhoitohenkilöstön (psykologit, kuraattorit, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat) yksilö- sekä moniammatillisella ohjauksella ja koulun eri ammattialaisten yhteistyöllä koulupäivän aikana. Psykologi- ja kuraattoripalveluiden tarve on kasvanut ja terveydenhuollossa lasten ja nuorten hoitoon pääsy on pitkittynyt. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveystieteiden sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnan kesken. Kaikissa kouluissa toteutetaan kiusaamisen vastaisen ohjelman, KVO13 ohjelman toimenpiteitä, jotka vahvistavat yhteisöllisyyden kokemusta, tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisyä. Koulu on arjen ympäristö ja siksi keskeinen hyvinvoinnin vahvistajana. Koulun ja kodin yhteistyö tukee lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista.

Oppimiserojen kaventaminen

Oppimiserojen kaventaminen vähentää eriarvoistumista. Perheiden olosuhteet ja kyky tukea lapsen kasvua ja oppimista vaihtelevat. Oppijoiden oppimisen erot koulun alkaessa voivat olla suuria. Varhaiskasvatus tasaa oppimisen eroja koulun alkuun mennessä. Lasten osallistuminen

varhaiskasvatukseen vaihtelee alueittain ja vieraskielisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on vähäisempää. Oppimisen erojen kaventamiseksi varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tulee nostaa ja kaksivuotinen esiopetus vakiinnuttaa pilotoinnin jälkeen. Päiväkotipaikkojen riittävyys ja osaavan henkilökunnan varmistaminen mahdollistavat lapsille riittävän yksilöllisen tuen kasvaa ja oppia lähipäiväkodissa.

Kaikille sopivan koulun toimintatapoja kehittämällä mahdollisimman moni oppilas voi opiskella lähikoulussaan ja saa siellä tarvitsemansa tuen. Oppimiseroja vähennetään käyttämällä joustavia, esteettömiä ja monimuotoisia toimintatapoja. Oppimisesta kerättyä tietoa hyödynnetään ja tietoperusteista johtamista kehitetään, jotta oppimiseroja pystytään todentamaan ja resursseja kohdentamaan oppimiserojen vähentämisen toimenpiteisiin. Korkealaatuinen kasvatus ja opetus mahdollistavat kaikkien oppijoiden osallisuuden ja tasa-arvon.

Alueiden välisten erojen kaventaminen vaatii koko kaupungin sitoutumista ja yhteistyötä kaikkien toimijoiden kesken, jotta systeeminen muutos on mahdollista. Sujuvat ja toimivat opinpolut asuinalueella luovat yhteisöllistä ja välittävää kulttuuria. Painopisteen tulee olla ennaltaehkäisevässä työssä, jota johdetaan tutkimus- ja kokemustiedolla.

Oppivelvollisuuden laajentuminen

Oppivelvollisuuden laajentuminen toiselle asteelle varmistaa toisen asteen tutkinnon jokaiselle vuonna 2021 jälkeen peruskoulunsa päättäneelle. Yhtenäisen opinpolun takaaminen kaikille oppijoille vaatii oppimisen ja ohjauksen tehostamista perusopetuksessa sekä lukio- ja ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa sekä alueellisten erojen tasaamisessa. Lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa kehitetään opiskelijoiden yksilöllistä tukea, jotta yksikään opiskelija ei keskeytä opintojaan.

Kestävä kasvatus ja koulutus

Kaikkiin opetussuunnitelmiin kuuluu kiinteästi kestävä tulevaisuuden pedagogiikka. Tämä kasvattaa oppijoista aktiivisia kansalaisia ja lisää heidän osaamista, tietoisuutta ja ympäristövastuullista ajattelua. Kestävä tulevaisuus on jokaisen päiväkodin, koulun ja oppilaitoksen yhteinen tehtävä. Kestävään tulevaisuuteen kuuluvat ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja luontosuhde, ekologinen kestävyys ja vastuullinen kulutus sekä tasa-arvo ja ihmisoikeudet. Käsittelemällä kestävä tulevaisuuden haasteita kokonaisvaltaisesti ja pedagogisesti vastuullisella tavalla luodaan lapsille ja nuorille toivoa ja ymmärrystä sekä tulevaisuususkoa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla kootaan eri oppiasteisiin ja niiden välille kestävä tulevaisuuden ohjelma kytkeytyen kaupungin strategiaan. Lapsilla ja nuorilla syntyy kyvykkyys ja tahto muotoilla ympäröivää maailmaa toimivammaksi, itsensä, toisten ja koko planeetan kestävyuden ja hyvinvoinnin saavuttamiseksi.

TOIMINNAN KUVAUS

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala palvelee vuosittain 200 000 helsinkiläistä yli 600 toimipaikassa 14 700 työntekijän osaamisella. Toimialan keskeisenä tavoitteena on tarjota vetovoimaiset varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen lähipalvelut, toisen asteen koulutusmahdollisuudet kaikille helsinkiläisnuorille, ammatillista koulutusta sekä asiakaslähtöisen ja monialaisen vapaan sivistystyön tarjonnan aikuisväestölle.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa. Lautakunnalla on kaksi jaostoa: suomenkielinen jaosto ja ruotsinkielinen jaosto. Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen ja hallintoon.

KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA	TB 2021	ENNUSTE 2021	TAE 2022	MUUTOS 2022-TB 2021	TAE	TSE 2023	TSE 2024
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Myyntitulot	10 383	7 381	10 415	32	0,3 %	10 415	10 415
Maksutulot	41 794	37 833	32 607	-9 187	-22,0 %	32 607	32 607
Tuet ja avustukset	6 519	42 459	2 460	-4 059	-62,3 %	2 460	2 460
Vuokratulot	338	1 034	290	-48	-14,2 %	290	290
Muut toimintatulot	145	476	148	3	2,1 %	148	148
Tulot yhteensä	59 179	89 183	45 920	-13 259	-22,4 %	45 920	45 920
Palkat	510 112	538 580	526 159	16 047	3,1 %	544 335	565 173
Henkilösivumenot	134 952	144 515	137 793	2 841	2,1 %	142 477	147 880
Palvelujen ostot	269 683	275 721	290 895	21 212	7,9 %	298 375	308 343
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	23 647	27 854	26 689	3 042	12,9 %	27 251	27 894
Avustukset	69 410	69 926	64 143	-5 267	-7,6 %	64 013	64 495
Vuokrat	261 231	262 584	291 205	29 974	11,5 %	308 529	326 718
Muut menot	1 411	975	1 339	-72	-5,1 %	1 359	1 391
Menot yhteensä	1 270 445	1 320 155	1 338 223	67 778	5,3 %	1 386 339	1 441 894
Toimintakate	-1 211 266	-1 230 972	-1 292 303	-81 037	6,7 %	-1 340 419	-1 395 974

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus

VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN PALVELUKOKONAISUUS	TB 2021	ENNUSTE 2021	TAE 2022	MUUTOS 2022-TB 2021	TAE	TSE 2023	TSE 2024
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	35 268	38 438	27 268	-8 000	-22,7 %	27 268	27 268
Menot yhteensä	419 260	434 410	431 549	12 289	2,9 %	443 673	461 606
Toimintakate	-383 110	-395 972	-404 281	-20 289	5,3 %	-416 405	-434 338

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus tuottaa suomenkielistä varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Palvelukokonaisuus vastaa koko kaupungin yksityisen hoidon tuesta ja kotihoidontuesta. Palvelukokonaisuus vastaa yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta. Varhaiskasvatus- ja esiopetusalueita on yhdeksän ja yksityinen varhaiskasvatus on oma palvelunsa.

Varhaiskasvatusta on varauduttu järjestämään kokonaisuudessaan 36 000 asiakkaalle, mikä on 165 lasta vähemmän kuin talousarviossa vuonna 2021. Kaupungin omissa päiväkodeissa asiakasmäärän ennustetaan kasvavan 255 lapsella ja vastaavasti yksityisen varhaiskasvatuksen käyttö vähenee. Talousarvioissa ei ole esitetty korotuksia yksityisen hoidon tuen kuntalisään. Varhaiskasvatuksen asiakasmääräennusteisiin vaikuttaa syntyvyyden lasku. Lisäksi varhaiskasvatuspalveluihin vaikuttaa työllisyys ja perheiden valinnat eri varhaiskasvatusmuotojen välillä. Helsingin strategian mukaisesti tavoitteena on nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta ja edistää lähipäiväkotiperiaatetta.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on tällä hetkellä vieraskielisiä lapsia noin 6 100 eli noin 21,6 % kaikista lapsista. Vieraskielisten lasten määrä kasvaa edelleen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten suhteellisen määrän (tällä hetkellä 7%) arvioidaan pysyvän ennallaan. Kunnallisessa suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa tämä tarkoittaa noin 1 800 lasta.

Leikkipuistoissa toteutettavan koululaisten iltapäivätoiminnan asiakasmäärä on ollut laskeva viimeisen viiden vuoden aikana. Leikkipuistojen henkilöstöresursseja kohdistetaan perusopetuslain mukaiseen iltapäivätoimintaan 1.8.2022 alkaen. Leikkipuistoissa on hyvät edellytykset pienten koululaisten iltapäivätoimintaan.

Helsinki on mukana kaksivuotisessa esiopetuksen valtakunnallisessa kokeilussa. Kokeilun tarkoituksena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, opinpolun jatkumoa sekä selvittää perheiden palveluvalintoja. Kokeilun aikana saadaan tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitykseen ja oppimiseen, sosiaalisiin taitoihin ja itsetunnon muodostumiseen. Helsingin kaupungilla kokeilussa painottuvat lasten osallisuuden ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen, kestävä tulevaisuuden näkökulmat, opinpolun kehittäminen sekä yksiköiden omat kehittämiskohteet. Kokeilu laajentaa oppilashuollon palvelut ja kolmiportaisen tuen koskemaan myös kokeiluun osallistuvia viisivuotiaita lapsia. Kokeilun aikana selvitetään, mitä vaikutuksia tällä on lapsen oppimisen ja kehityksen edellytyksille.

Perusopetuksen palvelukokonaisuus

PERUSOPETUKSEN PALVELUKOKONAIUUUS	TB 2021	ENNUSTE 2021	TAE 2022	MUUTOS 2022-TB 2021	TAE	TSE 2023	TSE 2024
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	9 500	28 522	8 500	-1 000	-10,5 %	8 500	8 500
Menot yhteensä	384 754	404 240	397 461	12 707	3,3 %	417 750	437 179
Toimintakate	-375 254	-375 718	-388 961	-13 707	3,7 %	-409 250	-428 679

Perusopetuksen palvelukokonaisuus järjestää suomenkielistä perusopetusta ja muuta perusopetuslain mukaista toimintaa lukuun ottamatta esiopetusta. Esi- ja perusopetuksen oppilashuoltopalvelut tuottavat esi- ja perusopetuksen yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuoltopalvelun yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Palveluun kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut kaupungin kouluille ja esiopetukselle sekä osin yksityisille ja valtion kouluille.

Perusopetusta on varauduttu järjestämään noin 43 000 oppilaalle. Suomenkielisen perusopetuksen oppilasmäärä on lisääntynyt merkittävästi vuosittain ja sen ennustetaan kasvavan 720 oppilaalla verrattuna vuoden 2021 talousarvioon. Suomenkielisen perusopetuksen oppilaista on vieraskielisiä 22,5 %, eli 9 600 oppilasta. Vieraskielisten oppilaiden määrän ennustetaan jatkavan kasvua. Valmistavan opetuksen arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla noin 380 oppilaassa. Erityisoppilaiden suhteellisen osuuden arvioidaan säilyvän nykyisellä tasolla runsaassa 13 %:ssa. Tämä on yhteensä 5 800 oppilasta, joista erityisluokilla 3 000 (51 %) oppilasta ja integraatio-oppilaita 2 800 (49 %). Erityisoppilaiden määrässä on viime vuosina ollut merkittävää kasvua vaikeasti kehitysvammaisten ja autististen oppilaiden määrässä. Näille tarkoitettuja erityisluokkia on jouduttu perustamaan lisää vuosittain.

Perusopetuslain mukaisen koululaisten iltapäivätoiminnan osallistumisaste on kasvanut vuosittain. Vuodesta 2016 oli osallistujia 5 750 ja vuonna 2020 osallistujia oli jo 8 150. Palvelua tarjotaan kaupungin suomen- ja ruotsinkielisten peruskoulujen lisäksi valtion ja yksityisten koulujen oppilaille. Oppilasmäärään ennustetaan kasvava edelleen noin 700 oppilaalla, jolloin toiminnassa on yhteensä noin 9 000 oppilasta. Näistä suomenkielisessä toiminnassa ennustetaan olevan vajaat 8000 ja ruotsinkielisessä toiminnassa runsaat 1000. Kaupunki järjestää toimintaa on noin 2 900 oppilaalle ja avustettavassa iltapäivätoiminnassa on noin 6 100 oppilasta.

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä perusopetuksen uutena tehtävänä on 1.1.2021 alkaen ollut ohjata ja valvoa oppilaan hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen oppivelvollisuuskoulutukseen ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä sekä vielä elokuussa, jos oppilaalla ei ole koulutuspaikkaa. Lain mukaan perusopetuksen oppilaalla on 1.8.2021 alkaen oikeus saada tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen painopisteenä on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin.

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus

LUKIO- JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JA VAPAAN SIVISTYSTYÖN PALVELUKOKONAISUUS	TB 2021	ENNUSTE 2021	TAE 2022	MUUTOS 2022-TB 2021	TAE	TSE 2023	TSE 2024
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	6 135	10 725	6 135	0	0,0 %	6 135	6 135
Menot yhteensä	200 633	210 271	213 030	12 397	6,2 %	221 096	228 556
Toimintakate	-194 498	-199 546	-206 895	-12 397	6,4 %	-214 961	-222 421

Lukio- ja ammatillinen koulutus sekä vapaa sivistystyö TAE 2022	Tulot (1 000 eur)	Menot (1 000 eur)
Suomenkielinen lukiokoulutus	330	74 234
Ammatillinen koulutus	3 605	122 023
Toisen asteen oppilashuolto	-	4 020
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	2 200	12 337
Palvelukokonaisuuden yhteiset rahat	-	416
Yhteensä	6 135	213 030

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus vastaa suomenkielisen lukio- ja aikuislukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja suomenkielisen vapaan sivistystyön sekä toisen asteen opiskelijahuollon palvelujen järjestämisestä. Tämän lisäksi palvelukokonaisuus järjestää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta (luva), oppisopimuskoulutusta, työllisyydenhoidon koulutuksia, avoimia opintoja, perusopetuksen lisäopetusta, aikuisten perusopetusta, ammatilliseen koulutuksen valmentava koulutusta (valma), nuorten työpajatoimintaa sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Palvelukokonaisuus tuottaa myös yksityisten oppilaitosten opiskelijahuollon palvelut.

Oppivelvollisuus laajentui 1.8.2021 koskemaan myös perusasteen jälkeistä koulutusta. Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus järjestää oppivelvollisille lukion oppimäärää, ylioppilastutkintoa, ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa, nivelvaiheen koulutuksia (valma, luvu ja perusopetuksen lisäopetus) sekä aikuisten perusopetusta. 1.8.2022 alkaen järjestettävä tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (tuva) korvaa nykyiset nivelvaiheen koulutukset.

Suomenkielisten lukiolaisten määrän arvioidaan kasvavan 540 opiskelijalla vuoden 2021 talousarvioon verrattuna. Helsingin kaupungin ylläpitämässä suomenkielisissä lukioissa arvioidaan olevan 8 566 opiskelijaa, joista vieraskielisiä 16 %.

Ammatillista koulutusta järjestetään järjestämisluvan mukaisesti. Stadin ammatti- ja aikuisopistolla on järjestämislupa 8 947 opiskelijavuoteen. Muun kielisten opiskelijoiden määrä on 43 % kokonaisopiskelijamäärästä.

Ammatillisen koulutuksen tarve kasvaa Helsingissä perustuen väestömäärän, erityisesti maahanmuuttajataustaisen väestömäärän kasvuun sekä ammattityöntekijöiden työvoimapoistumaan. Vuodeksi 2021 ammatti- ja aikuisopisto sai 1029 opiskelijavuoden harkinnanvaraisen lisäyksen järjestämislupaansa. On todennäköistä, että opetus ja

kulttuuriministeriö myöntää vastaavan suuruisen harkinnanvaraisen lisäyksen Stadin ammatti- ja aikuisopistolle myös vuonna 2022.

Vapaan sivistystyön kohderyhmä kasvaa määrällisesti asukasmäärän kasvaessa. Opetustunteja tarjotaan 102 000 tuntia. Opetussuunnitelmaa kehitetään vastaamaan kuntalaisten muuttuvia sivistystarpeita. Tavoitteena on saavuttaa entistä laajemmin uusia asiakasryhmiä vapaan sivistystyön piiriin. Yhtenä tavoitettavana kohderyhmänä on vieraskieliset helsinkiläiset, joita tällä hetkellä on 17 % opiskelijoista.

Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus

RUOTSINKIELINEN PALVELUKOKONAISUUS	TB 2021	ENNUSTE 2021	TAE 2022	MUUTOS 2022-TB 2021	TAE	TSE 2023	TSE 2024
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	5 217	6 767	4 017	-1 200	-23,0 %	4 017	4 017
Menot yhteensä	83 811	86 058	86 844	3 033	3,6 %	89 586	95 107
Toimintakate	-78 496	-79 291	-82 827	-4 233	5,4 %	-85 569	-91 090

Ruotsinkieliset palvelut TAE 2022	Tulot (1 000 eur)	Menot (1 000 eur)
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	2 580	31 180
Ruotsinkielinen perusopetus	927	39 463
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	10	11 087
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	500	3 133
Palvelukokonaisuuden yhteiset rahat	-	112
Ruotsinkieliset asiantuntija- ja toimistopalv.	-	1 869
Yhteensä	4 017	86 844

Ruotsinkielisen koulutuksen palvelukokonaisuus tuottaa kaupungin ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, leikkipuistotoiminnan, perusopetuksen ja muun perusopetuslain mukaisen opetuksen, lukiokoulutuksen, nuorten työpajatoiminnan sekä vapaan sivistystyön palvelut. Lisäksi palvelukokonaisuus tuottaa ruotsinkieliset asiantuntija- ja toimistopalvelut sekä oppilashuollon palvelut.

Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta on varauduttu järjestämään kokonaisuudessaan 2 330 asiakkaalle, mikä on 38 lasta vähemmän kuin talousarviossa vuonna 2021. Kaupungin omissa päiväkodeissa asiakasmäärän ennustetaan pienenevän 35 lapsella. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa ostopalvelun osuus on ollut noin 10%. Ostopalveluna hankitut varhaiskasvatuspaikat tullaan kilpailuttamaan, koska nykyiset ostopalvelusopimukset umpeutuvat 30.6.2022.

Ruotsinkielinen varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Kokeilussa mukana olevilla lapsilla on oikeus oppilashuollon palveluihin ja kolmiportaisen tuen malli koskee myös kokeiluun osallistuvia lapsia.

Ruotsinkielistä perusopetusta on varauduttu järjestämään noin 4 120 oppilaalle, joista vieraskielisiä 3 %. Oppilasmäärän ennustetaan kasvavan noin 170 oppilaalla. Erityisoppilaiden suhteellisen osuuden arvioidaan säilyvän nykyisellä tasolla runsaassa n. 8 %:ssa.

Helsingin kaupungin ylläpitämissä ruotsinkielisissä lukioissa arvioidaan olevan noin 1 283 opiskelijaa, joista vieraskielisiä 1,4 %. Oppivelvollisuus laajentui 1.8.2021 koskemaan myös perusasteen jälkeistä koulutusta. Ruotsinkielisen tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestää Yrkesinstitutet Practicum.

Vapaan sivistystyön kohderyhmä kasvaa määrällisesti asukasmäärän kasvaessa. Opetustunteja tarjotaan 20 400 tuntia. Opetussuunnitelmaa kehitetään vastaamaan kuntalaisten muuttuvia

sivistystarpeita. Tavoitteena on saavuttaa entistä laajemmin uusia asiakasryhmiä vapaan sivistystyön piiriin. Yhtenä tavoitettavana kohderyhmänä on vieraskieliset helsinkiläiset, joita tällä hetkellä opiskelijoista on 13 %.

Toimialan hallinto

TOIMIALAN HALLINTO	TB 2021	ENNUSTE 2021	TAE 2022	MUUTOS 2022-TB 2021	TAE	TSE 2023	TSE 2024
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	3 059	4 731	0	-3 059	-100,0 %	0	0
Menot yhteensä	181 987	185 176	209 339	27 352	15,0 %	214 234	219 446
Toimintakate	-178 928	-180 445	-209 339	-30 411	17,0 %	-214 234	-219 446

Toimialan hallinto koostuu seitsemästä palvelusta, jotka tuottavat päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille hallinto-, henkilöstö-, tietohallinto-, tila- ja viestintäpalveluita sekä talous- ja suunnittelupalveluita ja pedagogisia kehittämisspalveluita.

Hallinnon henkilöstöstä n. 175 henkilöä työskentelee kouluilla ja oppilaitoksissa koulu-, lukio-, ja opistosuhteereinä, opistoisäntinä sekä kalustehuoltajina. Hallinnon määrärahat sisältävät toimialan koko henkilöstöä koskevat menoeriä, kuten työterveys- ja palkkahallinto. Nämä toiminnot muodostavat 60% hallinnon kustannuksista.

Hallinnon menot	TAE 2022
	1 000 €
Toimialan hallinnon kustannukset	34 328
Päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten tukipalvelut	68 595
Koulujen ja oppilaitosten sihteeripalvelut	5 061
Teknisen työn tilojen laitteiden huolto ja ylläpito	1 183
Toimialan kehittämisspalvelut	3 858
Kiinteistöjen ja kaluston kunnossapito	13 202
Vapaan sivistystyön vahtimestaripalvelut	1 111
Tietohallinnon järjestelmä- ja kehittämisspalvelut	22 037
Viestintä- ja markkinointimenot	1 341
Toimialan palveluissa tapahtuvat muutokset	8 024
Toimialan varautuminen ylläpitovuokrien tasokorotukseen	12 778
Yhteensä	102 923

Korvaukset ja avustukset

Hallinnon talousarvioehdotukseen on kohdistettu korvauksia ja avustuksia 106 miljoonaa euroa. Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen avustukset sisältyvät varhaiskasvatuksen talousarvioehdotukseen ja ne ovat 53,5 miljoonaa euroa. Toisen asteen ja vapaan sivistystyön avustukset ovat 0,2 miljoonaa euroa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan korvaukset ja avustukset kokonaisuudessaan ovat 160,2 miljoonaa euroa.

Toimiala korvaa helsinkiläisten oppilaiden koulunkäyntikuluja muualla kuin Helsingin kaupungin peruskouluissa opiskelevien oppilaiden osalta. Vuonna 2022 yksityisille kouluille, valtion kouluille sekä kunnille maksettavat kotikuntakorvaukset (clearing-korvaukset) ovat 92,2 miljoonaa euroa.

Korvaukset ja avustukset		TAE 2022
		1 000 €
Valtiolle maksettavat korvaukset		21 527
Kunnille maksettavat korvaukset		10 750
Yksityisille maksettavat korvaukset		62 903
Iltapäivätoiminnan avustukset järjestöille		10 366
Muut korvaukset ja avustukset		870
Yhteensä		106 416

KESKEISET TALOUSARVIOVUODEN MUUTOKSET PALVELUKOKONAISUUKSITTAIN JA PALVELUITTAIN

TA-kohta	Menot (talousarvion sitova taso)	Osuus TA- kohdan menosta %	Muutos ed. vuoteen €	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
TA-kohta yhteensä	1 338 223 000	100 %	67 778 000	5,3 %	Asiakasmäärän kasvu, vuokramuutokset, hintatason nousu, digitaalinen perusta, oppivelvollisuuden laajeneminen
Varhaiskasvatus ja esiopetus	431 549 000	32 %	12 289 000	2,9 %	Vuokramuutokset, hintatason nousu
Perusopetus	397 461 000	30 %	12 707 000	3,3 %	Asiakasmäärän kasvu, vuokramuutokset, oppivelvollisuuden laajeneminen
Lukio- ja ammatillinen koulutus ja vapaa sivistystyö	213 030 000	16 %	12 397 000	6,2 %	
• Lukioskoulutus	74 234 000	6 %	10 341 000	16,2 %	Asiakasmäärän kasvu, oppivelvollisuuden laajeneminen, vuokramuutokset
• Ammatillinen koulutus	122 023 000	9 %	2 050 000	1,7 %	Oppivelvollisuuden laajeneminen
Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus	86 844 000	6 %	3 033 000	3,6 %	Oppivelvollisuuden laajeneminen, vuokramuutokset
Hallinto	209 339 000	16 %	27 352 000	15,0 %	Vuokramuutokset, digitaalinen perusta, hintatason nousu

KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN

Strategiakausi 2017-2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala onnistui toteuttamaan kaupunkistrategiaa 2017-2021 hyvin. Strategiakautta 2017-2021 on arvioitu kaupunkitasoisesti.

Strategiakauden asiakaskyselyiden mukaan toimialan palvelut koettiin yleisesti reiluiksi ja oikeudenmukaisiksi sekä turvallisiksi oppilaan/opiskelijan sekä huoltajan näkökulmasta. Koko toimialan kokonaisuustyytyväisyyden keskiarvo oli 5,6 (asteikko 1-7). Myös henkilöstökyselyiden (Kunta10, Uudistumisen pulssi) tulokset olivat erinomaisia.

Strategian mukaan toimiala tavoitteli ja lähentyi yksikkökustannuksissa muiden suurten kaupunkien keskiarvoa. Varhaiskasvatuksessa Helsingin omien päiväkotien yksikkökustannukset ovat nykyisellään jo muiden suurten kaupunkien yksikkökustannusten keskiarvoa pienemmät.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yksikkökustannukset lähentyivät muiden suurten kaupunkien keskiarvoa. Yksikkökustannuksia vertailtaessa tulee huomioida, että Helsingin kaupunki tarjoaa perusopetuksessa vähimmäistuntimäärän ylittävää opetusta (mm. A1- ja A2-kielen sekä B1-kielen opetus) laajemmin ja myös kielitarjonta on monipuolisempi (ml. kaksikielinen ja englanninkielinen opetus), kuin muut vertailun kunnat. Lukiokoulutuksen kustannuksia vertailtaessa tulee huomioida, että kaupungilla on seitsemän valtakunnallisen erityistehtävän saanutta lukiota, joten opetustarjonta on laajaa ja kansallisesti merkittävää.

Palveluiden laadun ja saatavuuden varmistamiseksi keskeinen haaste jatkossakin on henkilöstön saatavuus. Varhaiskasvatuksen opettajapula on edelleen akuutti. Lisäksi myös perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen henkilöstössä on saatavuusongelmia. Tähän tarvitaan pitkäjänteistä edunvalvontaa sekä kaupungin toimenpiteitä.

Turvallisten ja terveellisten tilojen takaaminen on edelleen haastavaa. Tilojen sisäilmaongelmat, rakentamisen laatu, tilahankkeiden, korjausten ja perusparannusten aikataulut sekä palvelu- ja tilaverkon epätasapaino aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia sekä toiminnan hankaloitumista.

Nostoja kaudelle 2022–2025

Laadukkaat päiväkodit ja koulut ovat kaupungin vetovoimatekijöitä. Kasvatuksen ja koulutuksen palveluiden merkittävyys on korostunut entisestään koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan aikana. Palveluiden laadun ja saatavuuden varmistamiseksi keskeistä on mahdollistaa: kaikille yhdenvertainen oikeus oppia, vähentää eriarvoistumista, vahvistaa oppijoiden hyvinvointia ja sekä kestävää kasvatusta ja koulutusta. Ammatillinen koulutus varmistaa, että helsinkiläisten osaaminen on riittävää työllisyyden muuttuviin tarpeisiin sekä toimintaa kohdennetaan ketterästi työvoiman kysyntään.

Kaikille yhdenvertainen oikeus oppia

Kaupunki tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet oppimiseen ja kasvuun kaikille. Helsingissä on laaja kielitarjonta sekä mahdollisuus erikoistua ja kehittyä. Lapsen ja nuoren opinpolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja jatko-opintoihin toteutuu yksilöllisesti ja sujuvasti. Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta kasvatetaan edelleen. Työväenopistot ovat keskeisiä toimijoita ikäihmisten vireyden ja hyvinvoinnin ylläpitäjänä.

Koronapoikkeustilan aiheuttama oppimisvaje ilmenee oppijoiden jäämisessä jälkeen oppimistavoitteista ja lisääntyneinä tuen ja ohjauksen tarpeina. Vaikutuksia voi olla myös jatko-opintoihin hakeutumisessa. Oppimisvaje heikentää oppijoiden hyvinvointia ja kasautuu heikkomassa asemassa oleville, joilla on jo muutenkin hyvinvoinnin haasteita ja oppimisen ongelmia. Oppijoiden oppimista ja oppimistavoitteiden saavuttamista kartoitetaan ja arvioidaan systemaattisesti. Arvioinnin perusteella oppijan opintoja tuetaan monipuolisesti ja yksilöllisesti.

Eriarvoistumisen vähentäminen

Alueelliset ja sosioekonomiset erot näkyvät oppimisessa ja kouluttautumisessa Helsingissä. Perheiden olosuhteet ja kyky tukea lapsen kasvua ja oppimista vaihtelevat, jonka vuoksi oppimiserot koulun alkaessa voivat olla jo suuria. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen ja palveluun säännöllinen osallistuminen tasaavat oppimisen eroja. Korkealaatuinen kasvatus ja opetus mahdollistavat kaikkien oppijoiden osallisuuden ja tasa-arvoisen oppimisen. Oikeus oppia kuuluu kaikille.

Toimialojen välisellä yhteistyöllä vaikutetaan alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisääntymiseen, kun kehitämme kaupunkirakennetta ja parannamme kaupungin tarjoamien palvelujen oikea-aikaisuutta Myönteisen erityiskohtelun rahoituksella (positiivinen diskriminaatio /pd-raha) vahvistetaan päiväkotien ja koulujen toimintaedellytyksiä pd-alueilla. Myönteisen erityiskohtelun määrärahojen käytäntöjä kehitetään yhteistyössä muiden toimialojen kanssa.

Oppijoiden hyvinvoinnin vahvistaminen

Oppijoiden hyvinvointi on osaamisen ja oppimisen edellytys. Koronasta johtuvat poikkeusolot ovat heikentäneet lasten ja nuorten hyvinvointia, yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta ja lisännyt yksinäisyyttä ja ahdistuneisuutta. Päiväkodeissa ja kouluissa vahvistetaan erityisesti oppijoiden osallisuutta, vuorovaikutus- ja tunnetaitoja sekä ryhmäytymistä ja muita kiusaamisen ehkäisyyn liittyviä toimia.

Oppilas- ja opiskeluhuoltopalveluiden tarve on lisääntynyt. Kouluissa ja oppilaitoksissa palautumista edistetään opiskeluhuoltohenkilöstön (psykologit, kuraattorit, kouluterveydenhoitajat ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat) yksilö- sekä moniammatillisella työllä. Lisäksi kehitetään toimialojen välistä yhteistyötä ja toimenpiteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Koulutus lisää itsessään hyvinvointia olemalla merkittävä työllistymisen takaaja. Koronakriisi on kohdistunut erityisesti nuorten työllisyyteen ja kriisin aikana työmarkkinoille tuleviin, millä on pitkäkestoisia vaikutuksia kyseisten sukupolvien tulokehitykseen ja työuriin. Koronasta palautumisen ja nuorten hyvinvoinnin kannalta keskeistä on nuorten työllistymisen varmistaminen.

Osallisuus ja yhteisöllisyys edistävät hyvinvointia. Kasvatuksessa ja koulutuksessa oppijoilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Opetuksessa lisätään oppijoita aktiivisia ja osallistavia työtapoja. Liikkuminen on osa hyvinvointia ja sisältyy jokaiseen varhaiskasvatus-, koulu- ja opiskelupäivään. Asiakaskokemuskyselyiden tulosten perusteella lapset ja nuoret toivovat monimuotoisia tapoja ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa.

Kestävä kasvatus ja koulutus

Kaikkiin opetussuunnitelmiin kuuluu kiinteästi kestävä tulevaisuuden pedagogiikka. Tämä kasvattaa oppijoista aktiivisia kansalaisia ja lisää heidän osaamista, tietoisuutta ja ympäristövastuullista ajattelua. Kestävä tulevaisuus on Helsingissä päiväkodin, koulun ja oppilaitoksen yhteinen tehtävä. Kestäväan tulevaisuuteen kuuluvat paitsi ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja luontosuhde ekologinen kestävyys ja vastuullinen kulutus sekä tasa-arvo ja ihmisoikeudet. Kiusaamiseen ja häirintään puututaan systemaattisesti. Käsittelemällä kestäväan tulevaisuuden haasteita pedagogisesti vastuullisella tavalla luodaan lapsille ja nuorille toivoa ja ymmärrystä sekä tulevaisuususkoa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla kootaan kestäväan tulevaisuuden ohjelma kytkeytyen kaupungin strategiaan. Lapsilla ja nuorilla syntyy kyvykkyys ja tahto muotoilla ympäröivää maailmaa toimivammaksi, itsensä, toisten ja koko planeetan kestävyiden ja hyvinvoinnin saavuttamiseksi.

Henkilöstön saatavuuden, osaamisen ja hyvinvoinnin turvaaminen

Opetus- ja kasvatushenkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä henkilöstön kyvykkyys kohdata erilaisia oppijoita vaihtelevissa tilanteissa on keskeistä. Johtaminen korostuu koronan vaikutusten vähentämisessä. Työyhteisöjen monimuotoisuutta tuetaan esim. rekrytointia kehittämällä. Työyhteisöjen yhteisöllisyyden merkitys korostuu entisestään korona-poikkeustilanteessa ja sen jälkeen. Toimiala järjestää monipuolista täydennyskoulutusta, jolla henkilöstö voi kehittää omaa osaamistaan.

Henkilöstön hyvinvointiin panostetaan. Henkilöstön palautumista ja työyhteisöjen kuormittavuutta seurataan ja arvioidaan. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on laadukkaan koulutuksen tae. Varhaiskasvatuksen opettajapula on edelleen akuutti. Lisäksi myös perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen henkilöstössä on saatavuusongelmia. Tähän tarvitaan pitkäjänteistä edunvalvontaa sekä kaupungin toimenpiteitä.

Digitalisaation hyödyntäminen

Digitaaliset alustat ja työvälineet ovat luonteva osa oppijoiden arkea ja rikastuttavat oppimista. Oppijoiden oppimista edistäviä työvälineitä kehitetään edelleen. Kaupunkilaisille kehitetään uudenlaisia asiointipalveluita kuten varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen hakeutumispalvelut ja niiden proaktiivinen tarjoaminen. Pedagogisen tietojohdamisen työkaluja kehitetään päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten johtamiseen. Perusopetuksessa ja toisella asteella kehitetään oppimisanalytiikkaa tunnistamaan oppimiseen liittyviä ongelmia sekä jatketaan oppimisanalytiikan käyttöä koulujen toiminnan systemaattisessa kehittämisessä.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN KESKEISET MUUTOKSET 2022

Lainsäädäntö

Oppivelvollisuuslaki liitelakeineen

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 15.12.2020. Oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021, hakeutumisvelvoitetta koskevat säännökset jo 1.1.2021. Lakia sovellettiin niihin oppivelvollisiin, jotka suorittivat perusopetuksen oppimäärää oppivelvollisina 1.1.2021 tai sen jälkeen. Käytännössä pääosin perusopetuksen 9. luokalla olleisiin (2005 syntyneet). Tästä ikäluokasta alkaen oppivelvollisuuden laajentaminen koskee kaikkia peruskoulusta toiselle asteelle siirtyviä nuoria portaittain.

Oppivelvollisella on perusopetuksen päättymisen jälkeen hakeutumisvelvollisuus toisen asteen koulutukseen. Oppivelvollisen ollessa ilman opiskelupaikkaa oppivelvollisen asuinkunta viime sijassa ohjaa ja valvoo oppivelvollisuuden suorittamista. Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu on Helsingissä määritelty kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle niin, että oppivelvollisuuden valvonta on sijoitettu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan hallintoon ja ohjauspalvelut on keskitetty Ohjaamoon.

Eri kouluasteilla annettavaa ohjausta vahvistetaan ja kehitetään. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta annetaan 8. ja 9. vuosiluokalla. Toisella asteella ohjauksen painopiste on keskeyttämisuhan alaisten opiskelijoiden ohjauksessa ja jatko-opintoihin ohjaamisessa.

Oppivelvollisuuslaissa säädetään nykyistä laajemmasta maksuttomuudesta toisen asteen koulutuksessa. Lain piiriin kuuluvalle perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto ovat täysin maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana henkilö täyttää 20 vuotta. Maksuttomia ovat opetuksessa tarvittavat oppimateriaalit, työvälineet, -asut ja -aineet sekä tutkintomaksut Lisäksi yli seitsemän kilometrin koulumatkat ovat maksuttomia.

Hallituksen esityksen mukaisesti kustannukset tullaan korvaamaan kunnille täysimääräisesti ja 100 prosenttisesti valtion rahoittamana.

Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta

Osana oppivelvollisuuden laajentamista hyväksyttiin laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (TUVA-koulutuksesta). 1.8.2022 alkaen järjestettävä TUVA-koulutus korvaa nykyiset nivelvaiheen koulutukset (perusopetuksen lisäopetuksen, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen). Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia hakeutua lukiokoulutukseen tai ammatilliseen tutkintokoulutukseen, ohjata jatko-opinto- ja työelämäsuunnitelman laadintaan sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärä ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto taikka ammatillinen tutkinto.

Helsingin kaupungin järjestämä TUVA-koulutus on suunniteltu järjestettävän niin, että kaikki TUVA-koulutukseen hakeutuvat opiskelijat aloittavat opintonsa Stadin ammatti- ja aikuisopistossa, jossa heille laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS). HOKSin perusteella opiskelijat polutetaan edelleen eri oppimiskonteksteissa toteutettaviin opintoihin. TUVA-koulutuksen toteutusta pilotoidaan 2021–2022 neljässä Stadin ammatti- ja aikuisopiston toimipisteessä. Yrkesinstitutet Prakticum vastaa ruotsinkielisestä TUVA-koulutuksesta.

Laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta

Lain tarkoituksena on toteuttaa elokuun 2021 alusta toukokuun 2024 loppuun kestävä kokeilu kaksivuotisesta esiopetuksesta. Laki määrittelee, kuinka kokeiluun osallistuvat kunnat, päiväkodit ja lapset valitaan satunnaisotantana. Se velvoittaa kokeiluun valitun kunnan järjestämään kaksivuotista esiopetusta koko kokeilun ajan ja laatimaan paikallisen kokeiluopetussuunnitelman.

Kokeilulain piirissä olevan lapsen katsotaan saavuttavan perusopetuslaissa määritellyn esiopetuksen tavoitteet kokeilun aikana. Laissa määritellään kokeilun seuranta, tätä varten toteutettava tutkimus, koerekisterin perustaminen sekä kokeilun arviointi. Laki laajentaa oppilashuollon palvelut ja kolmiportaisen tuen koskemaan myös kokeiluun osallistuvia viisivuotiaita lapsia. Helsingistä on kokeilussa mukana 44 suomenkielistä ja 2 ruotsinkielistä päiväkotia, joissa on yhteensä 900 lasta. 2-vuotisen esiopetuksen opetussuunnitelma on laadittu ja ryhmänmuodostuksen periaatteet määritelty. Kokeilua seurataan 2-vuotisen esiopetuksen ohjausryhmässä ja arvioidaan säännöllisesti. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun arvioidaan nostavan jonkin verran kustannuksia vuonna 2022 mm. kasvavien oppilashuoltokustannusten ja kolmiportaisen tuen myötä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistus

Sosiaali- ja terveyshuollon sekä pelastustoimen uudistus vaikuttaa opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluihin siirtymiseen hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen 1.1.2023. Muutosta valmistellaan vuonna 2022.

Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon sekä toisen asteen opiskelijahuollon palvelut ovat ennen uudistusta tuottaneet yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilas-/ opiskelijahuoltopalvelun yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Palveluun ovat kuuluneet psykologi- ja kuraattoripalvelut kaupungin kouluille, päiväkodeille ja oppilaitoksille sekä osin yksityisille ja valtion kouluille/oppilaitoksille.

Oppilas- ja opiskeluhoitolain muutos

Syksyn 2021 aikana on valmistelussa hallituksen esitys oppilas- ja opiskeluhoitolain muutoksesta. Hallituksen esityksen mukaan kuraattoripalveluita koskeva henkilöstömitoitus tulisi voimaan 1.1.2022 alkaen ja psykologipalveluita koskeva henkilöstömitoitus 1.8.2023 alkaen. Lakimuutoksen myötä tehtäisiin sitova mitoitus opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin ja tarkistettaisiin kuraattorin kelpoisuus.

Valmistelussa olevan esityksen mukaan henkilöstömitoitus olisi yhtä suuri perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Mitoituksen mukaan olisi vähintään kuraattori/ 670 oppilasta, opiskelija ja psykologi/ 780 oppilasta, opiskelija. Muutoksella olisi vaikutuksia oppilas- ja opiskeluhoito henkilöstömäärään Helsingissä.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia muutettiin 1.8.2021 siten, että asiakasmaksuja alennetaan korottamalla maksujen perusteena olevia tuloarvoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennetaan siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 40 prosenttia (nykyisen 50:n sijaan) nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Maksujen perusteena oleva maksuprosentti säilyy ennallaan (10,7 prosenttia).

Varhaiskasvatuksesta perittävä enimmäismaksu on ensimmäisen lapsen osalta edelleen 288 euroa kuukaudessa ja alin perittävä maksu on 27 euroa. Toisesta lapsesta perittävä maksu on 1.8.2021 alkaen enintään 40 prosenttia nuorimman lapsen maksusta eli enintään 115 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta. Muutoksen arvioidaan pienentävän asiakasmaksutuloja noin 8 miljoonaa euroa vuonna 2022. Lain muutoksella on vaikutuksia myös koululaisten iltapäivätoiminnasta saataviin tuloihin alentavasti, koska iltapäivätoiminnassa noudatetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksurajoja.

Lastensuojelulain täydennys

1.1.2022 tulee voimaan lastensuojelulain täydennys, jossa säädetään lastensuojelulaitokseen sijoitettujen lasten erityisen huolenpidon jaksoista (EHO). Lakimuutoksessa veloitetaan kunta järjestämään opetusta erityisen huolenpidon jaksoilla oleville oppilaille. Tämän jakson aikana lapset eivät voi poistua EHO -osastolta. Opetusta varten EHO -osaston yhteyteen perustetaan kaksi opetusryhmää, jossa opetus järjestetään. Tämä muutos tuo kustannusvaikutuksia tilojen, henkilöstön ja opetusvälineiden osalta.

Varhaiskasvatustilain muutos

Varhaiskasvatustilain lisäys 57a § ja 57b § 1.8.2021 alkaen liittyen lapsen varhaiskasvatustilain toteuttamiseen liittyvän epäkohdan ilmoittamisvelvollisuuteen ja toimenpiteisiin ilmoituksen johdosta. Pykälissä säädetään varhaiskasvatustilainhenkilön velvollisuudesta ilmoittaa havaitsemastaan lapsen varhaiskasvatustilain toteuttamiseen kohdistuvasta epäkohdasta tai ilmeisen epäkohdan uhasta sekä ilmoituksen johdosta tehtävistä toimenpiteistä epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi. Lisäksi varhaiskasvatustilain päiväkodin henkilöstön mitoituksesta poikkeamisen alaa on tarkennettu siten, että poikkeaminen on mahdollista ainoastaan lapsen hoitoaikoihin liittyvistä syistä (36 §).

Laki perusopetustilain väliaikaisesta muuttamisesta

Perusopetustilain muuttettiin väliaikaisesti 1.8.2021- 31.7.2022 siten, että jos opetusta ei voida järjestää turvallisesti lähiopetuksena, voidaan opetuksessa siirtyä opetuksen järjestäjän päätöksellä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Opetusta voidaan järjestää tällöin osin tai kokonaan etäopetuksena. Lähtökohtana on, että opetus järjestetään lähiopetuksena. Poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymistä koskeva päätös voidaan tehdä enintään yhden kuukauden ajaksi kerrallaan. Kuitenkin vuosiluokkien 1 - 3, erityisen tuen ja valmistavan opetuksen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaat opiskelevat aina lähiopetuksessa.

Lähiopetuksesta voidaan joutua siirtymään etäopetukseen myös karanteenin ja eristyksen aikana sekä oppilaan tai oppilaan perheenjäsenen riskiryhmään kuulumisen takia. Oppilaalla on oikeus saada kaikissa tilanteissa opetussuunnitelman mukaista opetusta.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ammatillisesta koulutuksesta annettu laki on muuttunut väliaikaisesti 1.7.2021 - 31.7.2022. näyttöjen osalta. Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (näyttö). Jos näyttöä ei koronaepidemiasta johtuvista syistä voida toteuttaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, ammattitaito ja osaaminen voidaan osoittaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa näyttöjä annettiin 1.7.2020 - 30.6.2021 noin 17 000 ja niiden määrä on kasvanut edellisvuodesta.

Laki vapaassa sivistystyössä hankitun osaamisen tallentamisesta

Vapaassa sivistystyössä hankittua osaamista on ollut mahdollista tallettaa Koski-tietovarantoon lakimuutoksesta 1.8.2021 alkaen. Tavoitteena on, että jatkossa myös vapaan sivistystyön oppilaitoksissa opiskelevat henkilöt voivat halutessaan tallentaa opintosuorituksiaan, mikäli oppilaitos tarjoaa tämän mahdollisuuden. Tallentaminen on vapaan sivistystyön opinnoissa vapaaehtoista. Helsingin työväenopistossa ja Helsingfors Arbiksessa valmistellaan muutokseen liittyviä käytäntöjä siten, että tallentaminen olisi mahdollista viimeistään syyslukukaudesta 2022 alkaen.

Väestö- ja asiakasmäärän kehitys

Talousarvioehdotuksessa on varauduttu toimialan asiakasmäärän kasvuun, joka on suhteellisesti suurempi kuin kaupungin väestönkasvu. Kasvatustilain ja koulutustilain toimialan asiakasmäärän ennakoitaan kasvavan varhaiskasvatustilain, esi- ja perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa runsaalla 1 400 :lla eli noin 1,43 %. Tämä on 1,12 prosenttiyksikköä kaupungin väestön kasvua enemmän.

Varhaiskasvatustilain kokonaisasiakasmäärän ennakoitaan vähenevän kokonaisuutena 200 lapsella. Kaupungin itse järjestämän varhaiskasvatustilain asiakasmäärän ennakoitaan kasvavan tämän vuoden talousarvioon verrattuna lähes 300 lapsella. Vastaavasti lapsimäärän ennakoitaan laskevan yksityisen hoidon tuessa 420 ja kerhoissa 100 lapsella. Kaupungin itse järjestämä

varhaiskasvatus on yksikkökustannuksiltaan kalliimpaa, kuin em. muut hoitomuodot. Tästä johtuen kokonaislapsimäärän lasku ei olennaisesti vähennä määrärahatarpeita.

Perusopetuksen asiakasmäärän ennustetaan kasvavan 890 oppilaalla ja lukioiden 540 opiskelijalla. Perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan asiakasmäärän ennustetaan kasvavan 900 lapsella. Muissa kuin kaupungin omissa kouluissa opiskelevien helsinkiläisten perusopetuksen oppilaiden määrän ennustetaan kasvavan 560 oppilaalla, mikä vaikuttaa kotikuntakorvauksiin.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvanmukainen opiskelijavuosimäärä on 8 947. Todennäköistä on, että viime vuosien tapaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää Helsingille n. 1000 opiskelijavuoden harkinnanvaraisen lisäyksen järjestämislupa.

Erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden suhteellisen määrän arvioidaan pysyvän ennallaan, mutta tukea tarvitsevien lukumäärä kasvaa kokonaisasiakasmäärän kasvaessa. Vieraskielisten oppijoiden määrä kasvaa kaikissa palveluissa

Muiden muutosten vaikutukset palvelutuotantoon

Koronaviruksen aiheuttama poikkeustila on vaikuttanut merkittävästi toimialan palveluihin ja vaikutukset tulevat jatkumaan vuonna 2022. Toimialalle arvioidaan aiheutuvan koronatilanteesta johtuvia lisäkustannuksia mm. oppimisen tuen ja oppijoiden hyvinvoinnin tuen tarpeen lisääntymisestä. Mahdolliset tartunnat ja karanteenit aiheuttavat lisäkustannuksia henkilöstömenoihin. Lisäkustannuksia tulee myös, siivous- ja ateriapalveluiden erityisjärjestelyistä sekä mm. hygieniatuotteiden hankkimisesta.

Päiväkotiapulaisten siirto Palvelukeskus Helsinkiin on tarkoitus toteuttaa 1.3.2022. Palvelukeskukseen siirtyy 244 henkilöä. Siirron myötä henkilöstö saa laajemmat mahdollisuudet ammatilliseen kehittämiseen sekä yhtenäisen ammatillisen tuen ja esihenkilötuen. Muutoksella kehitetään toimintaa ilman, että opetus, kasvatus tai siivoustyön laatu kärsii. Siirto ei vaikuta toiminnan kustannuksiin tässä vaiheessa.

Varhaiskasvatuksen määrärahoihin on tehty tasokorotus varhaiskasvatuslasin edellyttämän palvelutason turvaamiseksi.

Talousarviossa ei ole varauduttu varhaiskasvatuksen yksityisen varhaiskasvatuksen käynnistämistukeen jatkamiseen.

Riskit ja epävarmuustekijät

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tunnistettu toimintaan vaikuttavat merkittävimmät riskikokonaisuudet. Suurimmat riskit liittyvät henkilöstön heikkoon saatavuuteen ja nopeaan vaihtuvuuteen, toimitiloihin koronan aiheuttamaan oppimisvajeeseen sekä syrjäytymis- ja eriytymiskehitykseen.

Henkilöstön saatavuus erityisesti suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen osalta on kriittinen, mutta myös koulupsykologeista on pulaa. Myös opetuspuolella on merkkejä saatavuuden vaikeutumisesta. Henkilöstöön liittyvien saatavuushaasteiden arvioidaan jatkuvan vuonna 2022 ja Korona-tilanne saattaa lyhyellä aikavälillä väliaikaisesti pahentaa tilannetta.

Toimitilariskit liittyvät tilojen heikkoon kuntoon sekä palvelu- ja tilaverkon epätasapainoon, joista aiheutuu lisäkustannuksia ja yleistä toiminnan hankaloitumista. Ylläpidon ja kunnossapidon heikko taso aiheuttaa käytettävyysoongelmia ja mahdollisesti tilaturvallisuuteen liittyviä haasteita. Toimialan vuokratilakustannusten jatkuva kasvu vähentää kasvatuksen ja opetuksen perusrahoitusta.

Korona-tilanne on kiihdyttänyt syrjäytymiskehitystä ja oppimisvaje on kasvanut. Etenkin yksinäisyyden, ahdistuneisuuden ja toivottomuuden kokemukset ovat kasvaneet perusopetuksen ja toisen asteen oppijoilla vuosien 2020 ja 2021 aikana. Samalla terveydenhoidon ikäluokkatarkastuksissa on ollut viivästymisiä tai poisjäämisiä. Tämä tuo riskin, ettei tuen tarvetta havaita tarpeeksi ajoissa tai ollenkaan. Oppimisvajetta on nähtävissä etenkin matematiikassa ja äidinkielessä. Etäopetuksen tuoma oppimis- ja hyvinvointivaje kohdistuu etenkin toisen asteen opiskelijoihin, joilla etäopetusjaksot ovat kestäneet pisimpään ja joilla opiskelu vaatii itseohjautuvuutta ja vastuunkantoa. Kokonaisuudessaan koronatilanne on vaikuttanut heikossa asemassa oleviin ja syventänyt näin polarisaatiota.

Useampia yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajia on lopettanut 2021 ja riski palveluntuottajien toiminnan lopettamisesta edelleen vuonna 2022 on olemassa. Yksityisen palveluntuottajan lopettaessa toimintansa asiakkaat siirtyvät usein kunnalliselle puolelle, jolla vaikutuksia tila- ja henkilöstötarpeeseen. Muutoksella on vaikutuksia yksikköhintaan, koska kunnallinen varhaiskasvatus on yksityisen hoidon tuella ja kuntalisällä avustettua varhaiskasvatusta kalliimpaa.

TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

Toimialan yksikkökustannukset lasketaan nettokustannuksina, tulot vähennetään menoista. Kustannukset kohdistetaan aiheuttamisperiaatteiden mukaisesti palvelukokonaisuuksittain ja palveluittain. Hallinnon kustannukset kohdennetaan suoraan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti silloin kun se on mahdollista ja muuten määrärahojen suhteessa.

Yksikkökustannukset kasvavat kaikissa palvelukokonaisuuksissa ja palveluissa. Kasvu johtuu kasvaneista vuokratukustannuksista, hintatason noususta sekä toisella asteella oppivelvollisuuden laajenemisesta. Varhaiskasvatuksessa asiakasmaksulain muutos vähentää tuloja, mikä nostaa varhaiskasvatuksen yksikkökustannuksia.

Yksikkökustannusten kehitys

Yksikkökustannusten kehitys	Ennuste					
	2020 TP	2021 TA	2021	2022 TAE	2023 TSE	2024 TSE
Keskimääräiset nettomenot (€/lapsi)						
Suomenkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus	10 747	10 715	11 317	11 342	11 655	11 996
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus	12 557	12 401	12 282	13 468	13 801	14 725
Keskimääräiset nettomenot (€/oppilas/opiskelija)						
Suomenkielinen perusopetus	9 502	9 642	9 876	9 879	10 175	10 473
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukio- ja aikuiskoulutus	7 902	8 318	8 994	9 591	9 755	9 944
Ruotsinkielinen perusopetus	10 669	10 109	10 555	10 645	10 847	11 396
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuiskoulutus	8 526	8 743	9 074	9 573	9 698	9 833
Ammatillinen koulutus **	11 661	12 503	12 674	12 857	13 107	13 372
Vapaa sivistystyö nettomenot (€/opetustunti)						
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	121	138	135	128	130	132
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	132	176	160	139	141	144

**) Vuosina 2022 - 2024 opiskelijavuodet sisältävät järjestämisluvan + lisäopiskelijavuodet

Prosenttimuutos yksikkökustannuksissa		Ennuste				
Muutos, %	2020 TP	2021 TA	2021	2022 TAE	2023 TSE	2024 TSE
Keskimääräiset nettomenot (€/lapsi)						
Suomenkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus	4,60	-0,30	5,62	5,85	2,76	2,93
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus	1,95	-1,24	-0,96	8,60	2,47	6,70
Keskimääräiset nettomenot (€/oppilas/opiskelija)						
Suomenkielinen perusopetus	0,63	1,47	2,43	2,46	3,00	2,93
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	-0,75	5,27	8,13	15,30	1,71	1,94
Ruotsinkielinen perusopetus	3,90	-5,25	4,41	5,30	1,90	5,06
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	-4,49	2,55	3,79	9,49	1,31	1,39
Ammatillinen koulutus **	-0,41	7,22	1,37	2,83	1,94	2,02
Vapaa sivistystyö nettomenot (€/opetustunti)						
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	4,72	13,60	-2,17	-7,25	1,56	1,54
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	6,26	33,57	-9,09	-21,02	1,44	2,13

Tilankäytön tehokkuus

	2020	Ennuste II				
		2021	2021	2022	2023	2024
Tilan käyttö						
Päiväkodit						
Tilat, m2	271 471	274 534	274 534	281 806	292 066	292 841
Tilojen pinta-alamäärä (htm2) suhteessa asiakasmäärään	10,00	10,05	10,05	10,04	10,28	10,07
Peruskoulut						
Tilat, m2	531 058	528 049	528 049	540 842	552 541	555 773
Tilojen pinta-alamäärä (htm2) suhteessa asiakasmäärään	11,83	11,42	11,42	11,48	11,52	11,43
Lukiot						
Tilat, m2	82 175	85 909	85 909	87 642	87 339	87 339
Tilojen pinta-alamäärä (htm2) suhteessa asiakasmäärään	9,13	9,23	9,23	8,90	8,49	8,24
Stadin ammattiopisto*						
Tilat, m2	175 474	175 474	175 474	175 474	177 334	170 594
Tilojen pinta-alamäärä (htm2) suhteessa asiakasmäärään	13,48	13,68	13,68	13,57	13,71	13,19

*) Stadin ammattiopiston opiskelijavuodet sisältävät järjestämisluvan mukaiset opiskelijavuodet + lisäopiskelijavuodet

Tuottavuuskehitys

Tuottavuus lasketaan indeksinä suhteuttamalla palvelujen asiakasmäärämuutokset käyttömenojen muutoksiin. Tuottavuus paranee, jos asiakasmäärä kasvaa nopeammin tai laskee hitaammin kuin kustannukset. Eri palvelujen asiakasmäärät on tehty vertailukelpoisiksi keskenään kertoimilla, jotka perustuvat valtionosuuslaskennassa käytettäviin kertoimiin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kokonaistuottavuus 2020=100	2020	2021	Ennuste 2021	2022	2023	2024
Suoriteindeksi	100,0	100,4	100,5	102,4	103,9	105,7
Kustannusindeksi	100,0	102,3	106,3	106,1	110,2	114,8
Tuottavuusindeksi	100,0	98,1	94,5	96,5	94,3	92,0

Tuottavuus on laskettu huomioiden suoritteet ja kustannukset kaupungin itse tuottamissa varhaiskasvatus-, opetus- ja koulutuspalveluissa.

Tuottavuustoimenpiteet

Kaupunginhallituksen laatimisohjeisiin sisältyy tuottavuuden parantamistavoite. Edellä kuvatut panostukset kasvavan asiakasmäärän tarvitsemiin palveluihin, lakisääteisen palvelutason turvaamiseen varhaiskasvatuksessa, vuokrien korotuksiin ja hintatason nousun kattamiseen ylittävät kaupunginhallituksen laatimisohjeiden lähtökohtana olevan raamikasvun, vaikka toimiala onkin huomioinut esityksessä sen, että asiakasmäärä kasvaa kaupungin väestöä voimakkaammin. Tästä johtuen talousarvioehdotus edellyttää toimialalta arviolta 15,6 miljoonan euron tuottavuustoimenpiteitä, joilla hillitään menojen kasvua.

Tuottavuustoimenpiteiden lähtökohtana on kuntalaisten laadukkaiden lakisääteisten kasvatus- ja koulutuspalveluiden turvaaminen. Tuottavuuteen voidaan vaikuttaa mm. opetusryhmien kokoa säätelemällä ja vähentämällä opetustarjontaa. Perusopetuslain mukaista iltapäivätoimintaa ja leikkipuistotoimintaa tullaan tarkastelemaan kokonaisuutena, yhdenmukaista toimintaa ja lisäten resurssien yhteistä käyttöä kaupungissa. Tuottavuustoimenpiteistä päätetään tulosbudjetin yhteydessä.

Tuottavuustoimenpiteiden tarvetta arvioitaessa menoissa ei ole huomioitu ylläpitovuokrien tasokorotuksia, kaupungin digitaalisen perustan lisäkustannuksia eikä oppivelvollisuuden laajenemisen lisäkustannuksia.

Lisäksi vuonna 2022 käynnistetään talousarviossa 2021 linjatulla tavalla varhaiskasvatuksen siivous- ja ruokapalvelujen kilpailutuksen laajentaminen, joka alkaa tuottaa menosäästöjä vuodesta 2023 alkaen.

Varhaiskasvatuksen siivous- ja ruokapalvelujen kilpailutuksen laajentuminen vuoden 2021 talousarviossa päätetyllä tavalla (säästöt vuodesta 2023 alkaen)

Ruokapalvelujen kilpailutusta lisätään kaupunginvaltuuston vuonna 2014 päättämästä 20 %:sta 30 %:iin. Ruokapalvelujen yhteydessä kilpailutetaan myös siivouspalveluja 30 %.

Kilpailuttamisen periaatteet ovat samat, kuin kaupunginvaltuuston vuoden 2014 päätöksessä: Kasvatus- ja koulutuslautakunta valitsee ruoka- ja siivouspalvelujen kilpailutettavat kohteet tasapuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Kilpailuttamisen ehtoihin sisällytetään vaatimus siitä, että kilpailun voittanut palveluntuottaja on velvollinen ottamaan palvelukseensa liikkeenluovutuksen periaatteen mukaisesti kilpailun kohteessa mahdollisesti ilman työtä jäävän henkilöstön.

Kilpailuttamisen laajentaminen toteutetaan asteittain vuosina 2022-2024 ja kilpailutuksen enimmäisraja on 30 % ruoka- ja siivouspalveluista. Kilpailutuksella tavoitellaan kustannussäästöjä

laatutason säilyttäen. Kilpailutuksen kustannusvaikutukset konkretisoituvat vuodesta 2023 alkaen. Lisäksi tavoitellaan synergiaa ruoka- ja siivouspalvelujen kilpailuttamisella yhdessä

Aikuislukion organisointi

Tuottavuustoimia haetaan selvittämällä aikuislukion organisointia. Vaikutukset kohdistuisivat aikaisintaan vuoteen 2023.

Mihin talousarvioehdotuksessa ei ole varauduttu

Talousarvioehdotus ei sisällä koronatilanteesta aiheutuvia kustannuksia eikä varauksia talousarvion ulkopuolisella rahoituksella rahoitettaviin palveluihin ja hankkeisiin. Koronasta palautumisen eli osaamis- ja oppimisvajeen paikkaamisen lisämenotarpeeksi on toimialalla arvioitu runsaat 10 miljoonaa euroa.

Talousarviossa ei ole varauduttu järjestämään aikuisten perusopetusta ruotsiksi eikä aamupalatarjoiluun kouluissa.

Talousarviossa ei ole huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistuksen vaikutuksia määrärahoihin.

TALOUSARVION TAVOITTEET

Talousarviota 2022 valmisteltaessa ei uusi kaupunkistrategia 2021-2025 ollut vielä käytettävissä, joten tavoitteiden ja mittareiden pohjana on hyödynnetty kaupunkiyhteisessä toimintaympäristön analyysissä tunnistettuja ilmiöitä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kaksi sitovaa tavoitetta:

Tavoite 1/ Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee

Tavoitteena on edistää kaupunkiyhteistä tavoitteita ”Parannamme lasten ja nuorten mielen hyvinvointia kaupunkiyhteisesti monialaisin toimenpitein ja osallisuutta vahvistamalla” sekä ”Parannamme alle 30-vuotiaiden työllistymistä ja työllistymisen valmiuksia”. Tavoitteen toteutumista seurataan ja arvioidaan viidellä mittarilla. Mittarit ovat palvelukohtaisia.

Tavoite 2/ Oppija on aktiivinen ja opinpolku tukee kestävästä kasvatusta.

Tavoitteena on edistää oppijoiden osallisuutta ja vahvistaa vaikuttamismahdollisuuksia omiin opintoihinsa. Lisäksi vahvistetaan kestävästä kehityksen opinpolkua. Tavoitteen toteutumista seurataan ja arvioidaan viidellä mittarilla. Mittarit ovat palvelukohtaisia.

SITOVAT TAVOITTEET (2 KPL)		
Strategian tietopohjan teemat	Tavoite <i>(Y kaupunkiyhteinen)</i>	Mittari
Hyvinvointi ja terveys	<p>SITOVA TAVOITE 1</p> <p>Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee</p> <p>Parannamme lasten ja nuorten mielen hyvinvointia kaupunkiyhteisesti monialaisin toimenpitein ja osallisuutta vahvistamalla (Y)</p>	<p>Varhaiskasvatus: Jokaisella lapsella on vähintään yksi kaveri. Lasten (4-6 v.) kaverisuhteita mitataan Opetushallituksen sosiometrisellä mittarilla. Tammikuussa tehdään alkumittaus. Toinen mittaus toteutetaan toukokuussa. Toukokuun tuloksia verrataan tammikuun alkumittaukseen. Mittari toteutuu, jos niiden lasten osuus, joilla on vähintään yksi kaveri, on suurempi verrattuna tammikuun alkumittaukseen.</p> <p>Perusopetus: Hyvinvointiprofiilin (sosiaaliset taidot –osio) samaa mieltä – väittämiin vastanneiden tulokset 4., 6. ja 7. vuosiluokalla paranevat kaupunkitasolla hyvinvointiprofiilin 2021 tuloksesta. (Kaupunkitason lähtötaso mitataan syksyllä 2021.)</p> <p>Lukiokoulutus: Opiskelijan kokemus omasta osallisuudestaan oppimisprosessissa on kaupunkitasolla vähintään koronapandemiaa edeltävällä tasolla ka 4,9 (asiakaskokemuskyselyn 2020 tulos).</p> <p>Vapaa sivistystyö: Opiskelijoiden omaehtoisesti toimivia ryhmiä lisätään. Luodaan toiminnalle rakenteet ja ohjeistus. Omaehtoisesti toimivien ryhmien määrä nousee 50% vuodesta 2021. Nyt n. 20 ryhmää.</p>
Talous ja työmarkkinat	<p>Parannamme alle 30-vuotiaiden työllistymistä ja työllistymisen valmiuksia (Y)</p>	<p>Ammatillinen koulutus: Parannetaan nuorten aikuisten (18-29 v.) työllistymistä kasvattamalla oppisopimusten määrää perus- ja ammattitutkinnoissa. Oppisopimusten määrää kasvatetaan vuonna 2022 vuonna 10% verrattuna vuoteen 2021.</p>
Kestävä kasvu ja vastuullisuus	<p>SITOVA TAVOITE 2</p> <p>Oppija on aktiivinen ja opinpolku tukee kestävää kasvatus</p>	<p>Varhaiskasvatus: Kestävän tulevaisuuden Kettu -materiaali otetaan käyttöön vähintään kolmen ketun osalta 3 -vuotiailla ja sitä vanhemmilla lapsilla.</p> <p>Perusopetus: Oppilaan kokemus omasta osallisuudestaan (Osallisuus ja yhteistyö - teemat) oppimisprosessissa on kaupunkitasolla vähintään koronapandemiaa edeltävällä tasolla ka 4,95 (asiakaskokemuskyselyn 2020 tulos).</p> <p>Lukiokoulutus: Kaikki ensimmäisen vuoden opiskelijat tekevät opiskelusuunnitelman syyslukukauden aikana.</p> <p>Ammatillinen koulutus: Valinnaisia kestävän tulevaisuuden opintoja on suoritettu 1000 osaamispistettä.</p> <p>Vapaa sivistystyö: Vieraskielisten opiskelijoiden osuus kasvaa 2 % verrattuna vuoteen 2021.</p>

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on neljä toiminnallista tavoitetta:

Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on neljä toiminnallista tavoitetta, joista kaksi on kaupunki yhteistä tavoitetta liittyen toimintojen tehostamiseen sekä kaupunki uudistukseen. Lisäksi on kaksi kaupunkiyhteisiä hyvinvoinnin ja terveyden tavoitteita. Toisella tavoitteella edistetään lasten ja nuorten harrastamista ja toisella tuetaan ikäihmisten hyvinvointia.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET (4 KPL)		
Toimintojen tehostaminen	Tilojen yhteiskäyttöä lisätään (Y)	Yhteiskäyttöä on palveluiden sisäinen ja palveluiden välinen sekä kaupungin eri toimialojen välinen säännöllisesti samoissa tiloissa tapahtuva toiminta. Yhteiskäyttökohteiden määrä lisääntyy 10 prosenttia vuonna 2022 vuoden 2021.
Kaupunki uudistus	Kaupunki uudistusalueille (Malminkartano-Kannelmäki, Malmi ja Mellunmäki) laaditaan kokonaisvaltainen toimenpide- ja investointisuunnitelma alueille kohdennettavista hankkeista vuosina 2022-2025 (Y)	Toimenpide- ja investointisuunnitelma laadittu ja hyväksytty laajennetussa aluerakentamisen johtoryhmässä. Toimenpide- ja investointisuunnitelma viety osaksi asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (am-ohjelma) seurantaraporttia. Seurantamittarit toimenpide- ja investointisuunnitelmalle määritelty
HYTE- tavoitteet	Lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksia parannetaan ja lisätään tietoisuutta oman alueen vapaa-ajan toiminnoista	Kaikissa kaupungin peruskoulussa on harrastustoimintaa Helsingissä.
	Ikäihmisten hyvinvoinnin tukeminen	Työväenopistossa ja Arbiksessa ikäihmisille suunnattujen liikunta- ja tanssikurssien lukumäärä suhteessa opiston liikunta- ja tanssikurssien kokonaismäärään on vähintään vuoden 2021 tasolla (38,5%).

Suoritteet

	TP 2020	TA 2021	Ennuste 2/2021	TAE 2022	TSE 2023	TSE 2024
VARHAISKASVATUS						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset keskimäärin vuoden aikana	38 459	38 537	38 281	38 334	38 403	38 904
Suomenkielinen varhaiskasvatus*	36 203	36 169	35 979	36 004	36 080	36 550
Omissa päiväkodeissa	24 612	24 670	24 613	24 925	25 411	26 091
Maksusitoumusasiakkaat	565	483	474	492	516	504
Perhepäivähoidossa	563	484	521	568	489	469
Lasten kotihoidontuki, sisältää molemmat kieliryhmät	6 512	6 276	6 445	6 290	5 905	5 656
Yksityisenhoidontuki, sisältää molemmat kieliryhmät	3 398	3 690	3 406	3 269	3 371	3 467
Kerhoissa	553	566	520	460	388	363
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus*	2 256	2 368	2 302	2 330	2 323	2 354
Omissa päiväkodeissa (sis. esiopetus)	1 981	2 090	2 027	2 055	2 048	2 079
Ostopalvelupäiväkodeissa (sis. maksusit.)	210	216	210	210	210	210
Perhepäivähoidossa	65	62	65	65	65	65
Esiopetusoppilaat, 6-vuotiaiden esiopetus (20.9)**	6 292	6 276	6 310	6 125	5 964	5 727
Suomenkielinen varhaiskasvatus	5 798	5 800	5 812	5 654	5 501	5 256
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	494	476	498	471	463	471
**)Sisältyvät omissa päiväkodeissa olevien lasten lukumäärään						
PERUSOPETUSLAIN MUKAINEN						
KOULULAISTEN ILTAPÄIVÄTOIMINTA	8 141	8 974	8 425	9 019	9 019	9 019
Kaupungin koulujen järjestämässä perusopetuksen iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	1 019	1 425	840	500	500	500
Kaupungin leikkipuistojen järjestämässä perusopetuksen iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat alkaen 1.8. 2021	0	0	2 813	2 000	2 000	2 000
Kaupungin järjestämässä kehitysvammaisten lasten iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	372	370	406	430	430	430
Avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	6 750	7 179	7 179	6 089	6 089	6 089
PERUSOPETUS	44 894	46 225	46 092	47 117	47 965	48 631
Suomenkielinen perusopetus	41 082	42 278	42 118	42 997	43 769	44 413
Ruotsinkielinen perusopetus	3 812	3 947	3 974	4 120	4 196	4 218
LUKIOKOULUTUS	9 004	9 305	9 364	9 849	10 287	10 603
Suomenkielinen lukiokoulutus	7 726	8 022	8 081	8 566	8 972	9 261
Lukiokoulutus	7 682	7 968	8 031	8 512	8 918	9 207
Valmistava opetus	44	54	50	54	54	54
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	1 278	1 283	1 283	1 283	1 315	1 342
AMMATILLINEN KOULUTUS	10 415	9 119	9 319	9 319	9 319	9 319
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina	10 137	8 947	8 947	8 947	8 947	8 947
Muu ammatillisen koulutuksen järjestämä koulutus						
Työpajatoiminta, nuorten määrä henkilötyövuosina	102	132	132	132	132	132
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	176	40	240	240	240	240
VAPAA SIVISTYSTYÖ						
Suomenkielinen vapaa sivistystyö						
Opetustunnit	106 952	92 800	98 000	102 200	102 200	102 200
josta maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetustunnit	4 137	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	82 452	73 000	70 000	81 000	81 000	81 000
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö						
Opetustunnit	21 781	16 600	21 500	21 500	21 500	21 500
josta maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus, opetustunnit	2 540	400	2 500	2 500	2 500	2 500
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	13 769	12 800	13 000	14 000	14 000	14 000
Vapaa sivistystyö, opetustunnit	128 733	109 400	119 500	123 700	123 700	123 700
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	96 221	85 800	83 000	95 000	95 000	95 000
Kotikuntakorvausten perusteena olevat oppilasmäärät						
- Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	475	508	508	560	580	2490
- Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	9 385	9 586	9 586	10 150	10 300	10 450

Vaikuttavuustavoitteet

	2020	Ennuste 2021	TAE 2022	TSE 2023	TSE 2024
Suomen- ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus					
Varhaiskasvatuksen osallistumisaste kaikki palvelut yhteensä (suomen- ja ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut ja yksityisen hoidon tuki)					
1-2-vuotiaat	52,9	55,0	57,0	57,0	57,0
3-4-vuotiaat	91,5	92,0	92,0	92,0	92,0
5-vuotiaat	95,1	96,0	96,0	96,0	96,0
6-vuotiaat	95,2	96,0	96,0	96,0	96,0
1-6-vuotiaat	80,4	82	83,5	83,5	83,5
1-6-vuotiaiden osallistumisaste					
Kaupungin varhaiskasvatuspalvelut (kaupungin päiväkodit, ostosopimuspäiväkodit ja perhepäivähoito)					
	71,6	73,7	74,7	74,7	74,7
Tuettu palvelutuotanto yksityishoidontuki					
	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8
Vieraskielisten 1-6-vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatukseen (suomen- ja ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut ja yksityisen hoidon tuki)					
	73,4	74,7	76,0	76,0	76,0
Suomen ja ruotsinkielinen perusopetus					
*) Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat, kaupungin koulut					
		85,3	86,0	86,0	86,0
Helsinkiiläisistä perusopetuksen päättäneistä perusasteen jälkeisissä hauissa ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus kaikista hakeneista (ei valittu tai ei vastaanottanut).					
	4,4	2,0	2,0	2,0	2,0
Helsingin kaupungin perusopetuksessa päättäneistä perusasteen jälkeisissä hauissa ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus kaikista hakeneista (ei valittu tai ei vastaanottanut).					
	4,4	2,0	2,0	2,0	2,0
Suomen- ja ruotsinkielinen lukiokoulutus					
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)					
	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Läpäisyaste					
	86,2	85,1	85,7	85,7	85,7
Keskeyttäminen negatiivinen					
	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Ammatillinen koulutus					
Alle 19-vuotiaiden negatiivinen keskeyttäminen					
	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4
Opiskelijoiden näkemys opintojensa vaikuttavuudesta (asteikko 1-5).					
	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
Sijoittuminen valmistumisen jälkeen. Työllistyneiden ja jatko-opintoihin siirtyneiden osuus kaikista valmistuneista vuosi valmistumisen jälkeen.					
	75	75	80	83	83
Koko toimialasta:					
Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 20-24-vuotiaista helsinkiläisistä. Osuus lasketaan vain Suomessa syntyneistä, koska maahanmuuttavien tutkintotiedoissa on puutteita.					
	87,5	87,9	88,3	88,3	88,3

*) Uusi mittari, vuoden 2020 tilinpäätöslukua ei ole laskettu

Vaikuttavuusmittaristoa on uudistettu, joten vuoden 2021 TA-tavoitelukuja ei ole kaikkien mittareiden osalta saatavilla.

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

Toimialan henkilöstösuunnitelma 2022 - 2024

Henkilöstötarpeiden määrällisellä ja laadullisella ennakkoinnilla vastataan toiminnan tarpeista sekä lainsäädännöstä ja muista toimintaympäristön muutoksista esille tulleisiin tarpeisiin. Vuoden 2022 aikana toimialan henkilöstömäärä tulee kasvamaan kasvavan asiakasmäärän vuoksi.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömäärä kasvaa vuoden 2022 aikana maltillisesti väestöennusteen mukaisesti. Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaista henkilöstörakenteen muutosta jatketaan seuraamalla päiväkotien henkilöstörakennetta ja rekrytoimalla varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien sijaan. Henkilöstörakenteen muutos lisää palkkakustannuksia vuoteen 2030 asti.

Sijaisten saatavuuden parantamiseksi kasvatetaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajana toimivien varahenkilöiden määrää niin, että lähes jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä on varahenkilö päivittäisen äkillisen sijaistarpeen ja toiminnan turvaamiseksi.

Perusopetuksen oppilasmäärän kasvuun varaudutaan esittämällä perustettavaksi uusia luokanopettajan virkoja. Virkaa hoitavien opettajien lisäksi opetustehtäviin palkataan tuntiopettajia.. Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä opinto-ohjaajien määrää lisätään. Koulunkäyntiavustajien palvelussuhteita vakinaistetaan palvelutarvetta vastaavasti. Oppilasmäärältään suurimpien peruskoulujen ja lukioiden johtamisjärjestelmä uudistuksen toimeenpanoa jatketaan suunnitelmakaudella asteittain esittämällä perustettavaksi uusia apulaisrehtorin virkoja. Vuonna 2022 valmistaudutaan sote-muutoksen aiheuttamiin henkilöstösiirtoihin oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluissa.

Lukioiden ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston henkilöstömäärät eivät kasva samassa suhteessa kuin opiskelijamäärä vaan suhdeluku opettajaa/opiskelijaa heikkenee.

Toimialan asiakas- ja henkilöstömäärä ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina. Tämä ei ole vaikuttanut hallinnon henkilöstömitoitukseen. Asiakas- ja henkilöstömäärien kasvuun on reagoitu mm. uudistamalla hallinnon rakenteita ja tehtäviä. Vuonna 2021 tietohallinnon henkilöstömäärä on vähentynyt osan henkilöstöstä siirtyessä keskitettyyn digiperustaan kaupunkitasoisen ICT-tuen organisaatiomuutoksen yhteydessä. Loput toimialan ICT-tuen henkilöstöstä siirtyvät vuoden 2022 alussa. Ulkoisella rahoituksella toteutettaviin hankkeisiin palkataan projektin edellyttämä henkilöstö.

Nykyisestä vakinaisesta henkilöstöstä arviolta 900 (8,2%) saavuttaa eläkeiän vuosina 2022–2024. Tämän lisäksi eläkeiän jo saavuttaneita työskentelee arviolta 565 henkilöä. Eniten ennakoitua eläkepoistumaa on varhaiskasvatuksen opettajissa ja lastenhoitajissa sekä luokanopettajissa ja lehtoreissa. Esihenkilöiden osalta eniten ennakoitua eläkepoistumaa on varhaiskasvatuksessa ja hallinnossa. Vakinaisen henkilöstön ulkoinen lähtövaihtuvuus vuonna 2020 oli yhteensä 5,4% (648 henkilöä). Tästä muiden kuin eläköityneiden osuus oli 3,8%, mikä on henkilöstömääränä 453. Muusta kuin eläköitymisestä johtuvaksi lähtövaihtuvuudeksi arvioidaan suunnitelmakaudella noin 1360 henkilöä.

Henkilöstön saatavuus ja sisäinen liikkuvuus

Toimialalla on henkilöstövajetta erityisesti varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä perusopetuksessa erityisluokanopettajan ja psykologin tehtävissä. Ruotsinkielisissä palveluissa henkilöstövajetta on myös luokanopettajan, erityisopettajan ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävissä.

Ratkaisuja työvoimavajeeseen haetaan jatkuvasti oppisopimuskoulutusten organisoinnilla, työssäoppimispaikkojen saatavuuden edistämällä sekä rekrytointi-ilmoitusten kehittämällä. Toimialan näkyvyyteen ja työnantajamielikuvan kehittämiseen panostetaan kohdistamalla ja uusimalla markkinointia. Työsuhdeasuntoja ja kannusteita tarjotaan sekä monimuotoisia täydennyskoulutuspolkuja edistetään. Uutena toimintamuotona toimialalla on tarjottu rekrytointin tukea rekrytointiklinikoilla. Suunnitelmakaudella 2022 – 2024 jatketaan ja tehostetaan edelleen näiden toimenpiteiden toteuttamista.

Rakennemuutoksen ja työvoimatilanteen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa tuetaan vuosien 2022 – 2024 aikana henkilöstön pätevoitymistä varhaiskasvatuksen opettajaksi myöntämällä palkkaetuja yliopistojen 1000+ hankkeen kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon opintoihin. Lisäksi tuetaan varhaiskasvatuksen opettajien pätevoitymistä varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi. Henkilöstön opinnoissa tukeminen lisää kustannuksia palkkaetujen ja sijaiskustannusten myötä.

Peruskoulun luokanopettajia tuetaan palkallisella virkavapaalla heidän suorittaessaan erillisiä erityisopettajan opintoja. Lisäksi tehostetaan yhteistyötä, harjoittelukäytäntöjä sekä viestintää yliopistojen kanssa, osallistutaan laajemmin rekrytointitapahtumiin sekä suunnataan markkinointia kattavammin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Henkilöstön osaamisen, johtamisen ja hyvinvoinnin kehittäminen

Toimialalla osaamisen kehittämisessä keskitytään vuonna 2022 pedagogiikkaan (esimerkiksi oppimisvajeeseen, erilaisten oppijoiden kohtaamiseen sekä arviointiosaamiseen), digitalisaatioon, yhteisöohjautuvuuteen, osallisuuteen sekä viestintään ja vuorovaikutukseen liittyvän osaamisen vahvistamiseen. Talous-, hankinta-, hanke- ja turvallisuusosaamisen kehittämistä jatketaan. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet täsmentyvät kaupunkistrategian 2021-2025 pohjalta.

Johtamisen kehittämisessä painottuvat vuonna 2022 kaupungin ja toimialan johtamisen kulmakivet. Onnistumisen johtamisessa painotetaan työn sujuvuuden edistämistä. Uudenlaisen työkuulttuurin kehittäminen ja edistäminen, pohjautuen mm. työn murrokseen sekä korona-ajan tuomiin ”oppeihin”, nousee tulevina vuosina vahvemmin henkilöstön kehittämisen painopistealueeksi. Henkilöstön hyvinvointiin ja koronasta palautumiseen panostetaan vuonna 2022.

	Ennuste II					
	2020	2021	2021	2022	2023	2024
Henkilöstön käyttö						
Henkilöstön määrä	14 696	13 984	15 545	14 510	14 691	14 881
Henkilötyövuodet (oma henkilöstö)	12 758	11 137	12 580	12 585	12 739	12 902

TALOUSARVION VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Talousarvioehdotuksen toimenpiteillä on merkittäviä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin sekä aikuisiin. Toimenpiteillä parannetaan lasten, nuorten ja aikuisten oppijoiden hyvinvointia, osaamista ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia kasvatukseen ja koulutukseen. Toimenpiteillä vaikutetaan oppijoiden osallisuuteen, oppimistulosten paranemiseen ja opinnoissa edistymiseen. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvokysymykset ovat osa toiminnan suunnittelua ja toteutusta, henkilöstön koulutusta, työmenetelmien kehittämistä sekä kasvatusympäristöjen järjestämistä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan keskeisinä painopisteinä vuonna 2022 ovat koronaepidemian aiheuttaman oppimisvajeen korjaaminen, oppijoiden hyvinvoinnin vahvistaminen, oppimiseröjen kaventaminen, kestävä kasvatusta ja koulutus sekä oppivelvollisuuden laajentuminen. Painopisteisiin kohdistuu useita toimenpiteitä, joilla on merkittäviä positiivisia vaikutuksia lapsiin, nuoriin ja aikuisiin.

Koronaepidemian aiheuttaman oppimisvajeen korjaamisella edistetään kaikille yhdenvertaista oikeutta oppia. Tämä mahdollistaa lapsille, nuorille ja aikuisille oppia, kehittää osaamistaan ja saavuttaa potentiaalinsa.

Pitkittynyt etäopetus ja harrastusten rajoittaminen lisäsivät lasten ja nuorten pahoinvointia. Oppilaiden/opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistetaan koulun arjessa, jotta oppijat kokevat kuuluvansa luokka-/oppimisyhteisönsä. Hyvinvointiongelmia korjataan moniammatillisena yhteistyönä yli toimialarajojen.

Oppimiseröiden kaventaminen vähentää eriarvoistumista ja edistää hyvinvointia. Helsingissä lapsen ja nuoren opinpolku rakentuu varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja jatko-opintoihin yksilöllisesti ja sujuvasti. Oppijoiden oppimisen erot koulun alkaessa voivat olla suuria. Varhaiskasvatusta tasaa oppimisen eroja koulun alkuun mennessä. Oppivelvollisuuden laajentuminen toiselle asteelle varmistaa yhtenäisen opinpolun jokaiselle.

Kasvatusta ja koulutus vaikuttavat kestäväan tulevaisuuteen, demokraattisen ja moninaisuutta arvostavan yhteiskunnan muodostumiseen. Käsittelemällä kestäväan tulevaisuuden haasteita pedagogisesti vastuullisella tavalla luodaan lapsille ja nuorille toivoa ja ymmärrystä sekä yhteistä toimintaa ahdistuksen sijaan. Tämä lisää yksilöiden ja yhteisöiden hyvinvointia.

Oppivelvollisuuden laajentuminen takaa kaikille alle 18-vuotiaille nuorille toisen asteen maksuttoman koulutuksen. Koulutus ja oppiminen lisäävät itsesään hyvinvointia ja osallisuutta. Koulutus lisää hyvinvointia myös olemalla merkittävä työllistymisen takaaja Koulutustason nosto parantaa henkilöiden työllistymismahdollisuuksia ja asemaa työmarkkinoilla sekä pidentää työuria.